

RAS, een nieuw ringproject !

Retrapping Adults for Survival

Gerrit Speek

Sommige vogelsoorten gaan duidelijk in aantal achteruit en men maakt zich daar zorgen over. Van andere soorten weten we minder goed hoe het er voor staat. Als we pas bemerken dat ze in aantal achteruitgaan als dat in het veld duidelijk zichtbaar is zijn we misschien al te laat om maatregelen te kunnen nemen. Het is dus beter om van zoveel mogelijk vogelsoorten blijvend de vinger aan de pols te houden. Dat betekent dat we van jaar tot jaar broedvogelaantallen in de gaten moeten houden (gebeurt nu hoofdzakelijk in SOVON-broedvogel-monitoring projecten). Belangrijke toevoeging zou zijn als we door terugvangsten van gemerkte broedvogels uit vorige jaren de jaarlijkse overleving van een soort kunnen berekenen.

Naast het CES-project, met een beperkte biotoopkeus (moeras en struweel) en vastgestelde vangperiodes, - tijden en - middelen, start in 1998 in Engeland het RAS-project (Retrapping Adults for Survival): het terugvangen van geringde broedvogels om de overlevingskans te kunnen berekenen. Het Vogeltrekstation wil ook in Nederland een dergelijk RAS-project starten. Daarbij zijn in tegenstelling tot bij het CES (vrijwel) alle biotopen bruikbaar en kan de ringer zelf zijn vanginspanning en methodiek (tijd, middelen) kiezen.

Kort beschreven komt het hier op neer: "probeer in een afgebakend terrein jaarlijks van een bepaalde vogelsoort alle broedvogels te vangen". Dat lijkt erg eenvoudig, maar er komt natuurlijk nog wel iets bij kijken. De belangrijkste aspecten volgen hieronder:

Kies uw eigen vogelsoort(en):

- Het welzijn van vogels staat voorop. Vogelsoorten, die gevoelig zijn voor verstoring in de broedtijd, waardoor de kans bestaat dat ze het nest verlaten, zijn van dit onderzoek uitgesloten. Kent U vogelsoorten, die in de broedtijd erg gevoelig zijn voor verstoring, laat het ons dan weten, dan kunnen we die uitsluiten van het onderzoek. Natuurlijk hebben we daar wel gegevens over, maar des te meer gegevens we ontvangen, des te beter.
- Vogels van de Rode Lijst (Vogelbescherming Nederland, 1995, lijst zie hieronder) zijn niet bij voorbaat uitgesloten, maar komen slechts in aanmerking na zorgvuldig overleg met Vogeltrekstation en terreinbeheerder.
- De soort moet plaatstrouw zijn en dus ieder jaar naar hetzelfde terrein terugkeren om er te gaan broeden.

- Het aantal broedvogels, dat jaarlijks gevangen kan worden, moet minimaal 20, liefst 30-40 bedragen.
- Als de vrouwtjes moeilijk te vangen zijn kan men ook alleen de mannetjes vangen.
- Voor sommige soorten valt ook te denken aan het aflezen van ringen of het gebruik van kleurringen. Dit vereist echter altijd overleg met het VT.
- Ringers moeten bekend zijn met het gedrag en de gevoeligheden van hun studiesoort(en) in de broedtijd.
- In overleg met het Vogeltrekstation en binnen bovengenoemde restricties bepaalt u zelf uw vogelsoort(en).

Kies uw eigen studieterrein:

- Het studieterrein moet groot genoeg zijn om een flinke broedpopulatie te kunnen volgen.
- Het landschap, waarin het onderzoek plaatsvindt, moet homogeen zijn, dus alleen bestaan uit bos, weiland, bouwland, moeras, riet, stedelijke bebouwing, enz.
- Het terrein moet nauwkeurig begrensd worden en die grenzen moeten van jaar tot jaar gelijk blijven.
- In overleg met het Vogeltrekstation en binnen bovengenoemde restricties bepaalt u zelf uw werkterrein.

Kies uw eigen vangmethodes:

- Alle vangmiddelen, die in uw vergunning worden genoemd, mogen gebruikt worden. Middelen waarvan gedacht wordt dat daardoor de vogels het nest zullen verlaten zijn uiteraard niet toegestaan.
- De ringer moet het onderzoek minimaal vijf opeenvolgende jaren volhouden, liefst langer.
- De administratie loopt via de gewone ring- en terugmeldingsinvoer.
- Uit de CES-projecten hopen we belangrijke gegevens te blijven kunnen halen. Ze moeten blijven bestaan en niet worden opgegeven ten bate van een RAS-project.
- Een RAS-project moet niet worden uitgevoerd op het terrein van een CES-project.

Historische data

We weten dat veel ringers jarenlang RAS-achtige studies hebben verricht. We zouden graag dergelijke gegevens in de RAS-databank opnemen, zodat we gebruik kunnen

maken van die gegevens voor beschermingsdoeleinden. Neem contact op met het Vogeltrekstation als u denkt dat u passende terugvangsten heeft. Zowel gegevens op papier als data op floppy kunnen we gebruiken.

Belangstelling ?

Voelt U er voor om zo'n RAS-project op te zetten? Denk dan nu al vast na over een *bepaalde vogelsoort in een geschikt terrein*. Meldt U zich zo spoedig mogelijk aan bij het Vogeltrekstation om straks in het voorjaar meteen van start te kunnen gaan: Gerrit Speek, tel.: (026) 479 12 36, e-mail: speek@cto.nioo.knaw.nl)

Denk eens aan een van de volgende vogelsoorten:

Blauwe Reiger, Bergeend, Meerkoet, Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur, Kokmeeuw, Stormmeeuw, Zilvermeeuw, Veldleeuwerik, Huiszwaluw, Graspieper, Merel, Zanglijster, Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Tuinfluiter, Zwartkop, Bonte Vliegenvanger, Pimpelmees, Koolmees, Boomklever, Kauw, Roek, Zwarte Kraai, Spreeuw, Huismus, Ringmus, Vink, Groenling, Rietgors ... of misschien hebt u een ander voorstel.

Zie elders in dit nummer (pag. 12) voor het projectvoorstel RAS-weidevogels.

(bijlage) Rode Lijst Vogelbescherming Nederland, 1995:

Dodaars, Geoorde Fuut, Roerdomp, Woudaapje, Kwak, Purperreiger, Ooievaar, Lepelaar, Zomertaling, Krooneend, Eidereend, Rode Wouw, Blauwe Kiekendief, Grauwe Kiekendief, Korhoen, Patrijs, Porseleinhoen, Kwartelkoning, Kraanvogel, Kluut, Griel, Bontbekplevier, Strandplevier, Kemphaan, Watersnip, Grutto, Tureluur, Grote Stern, Visdief, Noordse Stern, Dwergstern, Zwarte Stern, Kerkuil, Steenuil, Velduil, Nachtzwaluw, IJsvogel, Hop, Draaihals, Groene Specht, Kuifleeuwerik, Oeverzwaluw, Duinpieper, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Snor, Rietzanger, Grote Karekiet, Baardmannetje, Grauwe Klauwier, Klapekster, Roodkopklauwier, Raaf, Geelgors, Ortolaan, Grauwe Gors.

adres: G. Speek, Ringcentrale, Postbus 40, 6666 ZG Heteren

